

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Б. В. Слющинський
«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКПШ 1.2.2. ЗАГАЛЬНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія

(шифр і назва спеціальності)

факультет історичний факультет, денне відділення

(назва інституту, факультету, відділення)

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма «Загальна соціологічна теорія» для студентів за спеціальністю 054
Соціологія

Розробник: Зубченко О.С., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії
та соціології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та соціології.
Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри філософії та соціології

(підпис)

Б.В.Слющинський

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	Галузь знань 054 Соціологія	Дисципліна професійної підготовки	
	Напрямок підготовки Соціологія		
Модулів - 2	Спеціальність 054 Соціологія	Рік підготовки	
Змістових модулів - 2		1-й	1-й
Індивідуальна науково-дослідницька робота за вибором студента		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання – 3, Аудиторних – 50 Самостійної роботи студента – 100 год.		Освітній ступінь: бакалавр	Лекції
		26 год	10 год
		Практичні заняття	
		24 год	10 год
		Самостійна робота	
		96 год	126 год
		Індивідуальні завдання 4 год	
		Вид контролю – іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50/100 (33/67%)

для заочної форми навчання – 20/130 (13/87%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у студентів знань щодо суті та специфіки основних рівнів теоретичного аналізу соціальної дійсності, методологічних засад соціологічного пізнання соціальних явищ та процесів, концепцій соціального розвитку. Вона концентрує основну увагу на вивченні фундаментальних наукових проблем, пов'язаних з формуванням знання про соціальну дійсність, описом, поясненням і розумінням процесів соціального розвитку; дає уявлення про суспільство як цілісний організм, систему його соціальних зв'язків; розробляє концептуальні основи соціології, методології та методів соціологічного дослідження.

Завдання дисципліни:

- поглибити розуміння студентами суті соціологічних понять та категорій;
- сформувати навички проведення аналізу, порівняння, систематизації різних теоретичних підходів щодо вивчення соціальної дійсності;
- сприяти розвитку соціологічного мислення при вивченні явищ та процесів, які відбуваються в суспільстві.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати:**

- предмет, структуру та функції соціології;
- категоріальний апарат соціології;
- загальні тенденції розвитку та функціонування суспільства як соціальної системи

вміти:

- давати визначення основним соціологічним категоріям;
- оцінювати суспільні зміни як цілісний процес;
- аналізувати соціальну структуру суспільства;
- використовувати набуті знання при вивченні профільних соціологічних та інших гуманітарних дисциплін

Навчальна дисципліна «Загальні соціологічні теорії»

сприяє досягненню наступних результатів навчання

РН1. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН2. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН 3. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

РН 4. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

забезпечує формування та розвиток таких компетентностей:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні

компетентність	проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	<p><i>ЗК01.</i> Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p><i>ЗК02.</i> Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p><i>ЗК04.</i> Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p><i>ЗК05.</i> Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p><i>ЗК08.</i> Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p><i>ЗК09.</i> Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p><i>ЗК11.</i> Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p><i>СК01.</i> Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.</p> <p><i>СК02.</i> Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.</p> <p><i>СК03.</i> Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.</p> <p><i>СК04.</i> Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.</p> <p><i>СК05.</i> Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження</p> <p><i>СК06.</i> Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p><i>СК07.</i> Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців</p> <p><i>СК09.</i> Здатність розумітися на специфіці суспільних процесів та особливостях розвитку соціальних спільнот в регіоні.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні поняття соціології

Тема 1. Місце та роль соціології в суспільстві та системі суспільствознавства

Специфіка соціології як наукової дисципліни. Сутність соціологічного аналізу суспільних явищ. Об'єкт, предмет та суб'єкт соціології: особливості визначення. Функції соціології. Соціальні закони та основні категорії соціології. Місце та роль соціології в системі соціальних і гуманітарних наук.

Тема 2. Структура соціологічного знання

Структура соціології від Конта то Мертона. Макросоціологія та мікросоціологія: рівні аналізу суспільних явищ. "Трирівнева модель" структури соціологічного знання. Змістовний, формальний та функціональний зріз структури соціології. Прикладна і фундаментальна соціологія. Теоретична та емпірична соціологія. Загально-соціологічні теорії; спеціальні соціологічні теорії; емпіричні соціологічні дослідження.

Тема 3. Суспільство як основна категорія соціології

Суспільство як цілісна система соціальних взаємодій. Ознаки та головні характеристики суспільства. Підсистеми суспільства. Теоретичні уявлення про суспільство. Типологія суспільств.

Тема 4. Соціальна структура суспільства

Поняття соціальної структури суспільства. Інтерпретація соціальної структури в соціології: основні методологічні підходи. Типологія елементів соціальної структури. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку.

Тема 5. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність

Поняття та види соціальної мобільності. Характеристики та чинники соціальної мобільності. Канали соціальної мобільності.

Поняття та сутність соціальної стратифікації. Соціальна стратифікація та соціальна нерівність. Класичні та сучасні теорії походження нерівності (К. Девіс, В. Мур, Т. Парсонс, К. Маркс, П. Блау, М. Вебер та ін). Групова та індивідуальна стратифікація. Критерії соціальної стратифікації. Форми соціальної стратифікації. Основні теорії соціальної стратифікації. Поняття "клас" у соціології. Сучасні уявлення про класи. Поняття та основні ознаки «середнього класу». Середній клас в Україні.

Тема 6. Соціальні інститути та соціальні організації

Поняття та ознаки соціального інституту. Поняття та механізми інституціоналізації. Види і функції соціальних інститутів. Інституалізація як соціальний феномен. Соціальні інститути як інструменти організації, управління та регулювання системою суспільних відносин. Типологія соціальних інститутів. Поняття, основні характеристики та структурні елементи соціальної організації.

Тема 7. Соціальні спільноти

Соціальні групи, їх ознаки та види. Ознаки соціально-групової спільноти. Внутрішні та зовнішні чинники інтеграції груп. Типологія соціальних груп. Номінальні та реальні соціальні групи. Статусні групи.

Змістовий модуль № 2. Багатоманіття соціальних зв'язків

Тема 8. Особистість у системі соціальних зв'язків

Поняття «особистість». Структурні елементи особистості: фізіолого-біологічний, психологічний та соціологічний. Особистість, індивідуальність та індивід. Типи особистості. Соціальна складова особистості (цінності, ціннісні орієнтації, потреби, інтереси, норми поведінки та спілкування, установки, мотиви діяльності).

Тема 9. Соціалізація особистості

Соціалізація особистості: сутність поняття, механізми. Чинники соціалізації. Особа і група. Самосвідомість, соціальний статус та соціальна роль. Механізм соціальних та міжіндивідуальних взаємовідносин. Рольова напруженість і рольові конфлікти.

Тема 10. Соціальна дія та соціальна взаємодія

Поняття та сутність соціальної дії. Різновиди соціальних взаємодій. Принципи регуляції соціальних взаємодій. Соціальне регулювання поведінки людини у суспільстві. Співпраця та конкуренція як форми соціальних взаємодій. Соціологічна сутність влади.

Тема 11. Соціальний конфлікт

Сутність та природа соціального конфлікту. Його основні теорії. Структура, функції, причини, типологія соціальних конфліктів. Стадії розвитку соціальних конфліктів. Управління соціальними конфліктами.

Тема 12. Соціальні норми та девіації

Поняття соціальної норми. Регулюючий вплив соціальної норми. Право та мораль. Співвідношення правових та моральних норм. Поняття девіантної поведінки. Типи девіації. Різновиди девіантної поведінки. Теорії девіації.

Тема 13. Соціальні зміни

Сутність, причини і фактори соціальних змін. Види і форми соціальних змін. Поняття та основні теорії соціального прогресу.

Тема 14. Культура як соціальна система

Соціальна сутність культури. Структурні елементи культури: мова, цінності, норми, зразки поведінки. Рівні, види та форми прояву культури в житті людини та суспільства. Функції культури. Сутність і зміст культурної динаміки. Зміни в культурі. Масова культура. Культура та цивілізація.

4. Структура навчальної дисципліни

Модулі та теми	Кількість годин								
	Денна форма				Заочна форма				
	Всього	Л	ПР	СР	Всього	Л	ПР	СР	
Модуль 1. Основні поняття соціології									
Тема 1. Місце та роль соціології в суспільстві та системі суспільствознавства	11	2	2	8	11	2	2	9	
Тема 2. Структура соціологічного знання	11	2			10			9	
Тема 3. Суспільство як основна категорія соціології	12	2	2	8	10			9	
Тема 4. Соціальна структура суспільства	12	2	2	8	10	2	2	9	
Тема 5. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність	12	2	2	8	10			9	
Тема 6. Соціальні інститути та соціальні організації	12	2	2	8	10			9	
Тема 7. Соціальні спільноти	12	2	2	8	10			9	
Всього за модулем 1	74	14	12	48	71	4	4	63	
Змістовий модуль 2. Багатоманіття соціальних зв'язків									
Тема 8. Особистість у системі соціальних зв'язків	10	2	2	7	11	2	2	9	
Тема 9. Соціалізація особистості	10	2		7	11			9	
Тема 10. Соціальна дія та соціальна взаємодія	11	2	2	7	11	2	2	9	
Тема 11. Соціальний конфлікт	11	2	2	7	11			9	
Тема 12. Соціальні норми та девіації	10	2	2	7	11	2	2	9	
Тема 13. Соціальні зміни	10		2	7	10			9	
Тема 14. Культура як соціальна система	10	2	2	6	10			9	
Всього за модулем 2	72	12	12	48	75	6	6	63	
ІНДР		4					4		
Усього годин	150	26	24	96	150	10	10	126	

5. Теми семінарських занять

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Структура соціологічного знання	2	2
2	Суспільство як основна категорія соціології	2	
3	Соціальна структура суспільства	2	2
4	Соціальні інститути та соціальні організації	2	
5	Соціальні спільноти	2	
6	Особистість у системі соціальних зв'язків	2	2
7	Соціалізація особистості	2	
8	Соціальна дія та соціальна взаємодія	2	2
9	Соціальний конфлікт	2	
10	Соціальні норми та девіації	2	
11	Соціальні зміни	2	2
12	Культура як соціальна система	2	
Всього		24	10

6. Самостійна робота

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Місце та роль соціології в суспільстві та системі суспільствознавства	8	9
2	Структура соціологічного знання	8	9
3	Суспільство як основна категорія соціології	8	9
4	Соціальна структура суспільства	8	9
5	Соціальна стратифікація та соціальна мобільність	8	9
6	Соціальні інститути та соціальні організації	8	9
7	Соціальні спільноти	8	9
8	Особистість у системі соціальних зв'язків	7	9
9	Соціалізація особистості	7	9
10	Соціальна дія та соціальна взаємодія	7	9
11	Соціальний конфлікт	7	9
12	Соціальні норми та девіації	7	9
13	Соціальні зміни	7	9
14	Культура як соціальна система	6	9
Всього		96	126

7. Індивідуальні завдання

Підготовка та захист презентації PowerPoint за обраною тематикою.

8. Методи навчання

Інтерактивні лекції, доповіді на семінарських заняттях, реферати, рецензії на відповіді однокурсників, диспути, конспектування, пошук нового матеріалу у періодичних виданнях, мережі Інтернет, написання есе, складання словника, підготовка та захист презентації PowerPoint тощо.

9. Методи контролю

Поточне оцінювання на семінарських заняттях, оцінка за виконання модульних завдань, модульні контрольні роботи, співбесіда під час індивідуальних завдань, екзамен.

Поточне тестування та самостійна робота														Екзамен 50	Сума 100
Змістовий модуль № 1							Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
3	5	3	3	3	3	5	3	3	3	3	3	2	5		
25							25								

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, підручники та навчальні посібники, монографії, тести для модульних контрольних робіт, методичні рекомендації

Базова

1. Зарубіжна соціологія (XX - початок XXI століття): хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара ; уклад.: В. Г. Городяненко, В. В. Ніколенко. - Д. : Вид-во ДНУ, 2009. – 654 с.
2. Гідденс Е. Соціологія. К. : Основи, 1999. 726 с.
3. Козирев М.П. Соціологія : підручник / М. П. Козирев ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. - 655 с.

4. Козловець М.А. Соціологія: кредит.-модул. курс : навч. посіб. / М.А. Козловець, В.О. Федоренко, І.В. Копитова; Міжрегіон. акад. упр. персоналом, Житомир. ін-т. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 491 с.
5. Купрієнко С.А. Словник Соціології (літери А–Я) / С.А. Купрієнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kuprienko.info/kupriyenko-s-a-slovník-sotsiologiyi-literi-a-ya/7/>.
6. Курбатов В.И. Современная западная социология. Учебное пособие. – Ростов-на Дону: Феникс, 2001. – 416 с.
7. Лукашевич М.П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – К. : МАУП, 1999. - 344 с.
8. Лукашевич Н.П. Введение в социологию : учеб.- метод. пособ. / Н.П. Лукашевич, Н.В.Туленков. - К. : МАУП, 1996. - 124 с.
9. Лукашевич М.П. Соціологія. Загальний курс: підручник /М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
- 10.Масионис Дж. Социология / Дж. Масионис ; пер. с англ.: З. Замчука, С. Комарова, А. Смирнова. - 9-е изд. - СПб. : Питер, 2004. - 752 с.
- 11.Общая социология : учебное пособие / под общ. ред. проф. А.Г. Эфендиева. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 654 с.
- 12.Попова И.М. Социология. Введение в специальность. Учебник для студентов высших учебных заведений. – Киев: Тандем, 1997. – 287 с.
- 13.Радугин А. А. Социология / А. А. Радугин, К. А. Радугин. – М. : Наука, 1996. – 453 с.
- 14.Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
- 15.Практикум з соціології. Навчальний посібник для студентів. За ред. В.М. Пічі. – Львів: Новий світ-2000, 2007. – 368 с.
- 16.Слющинський Б.В. Соціологія: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ / Б.В. Слющинський, П.М. Іванов. - Маріуполь, 2011. - 148 с.
- 17.Соколов С. В. Социология : учеб. пособие / С. В. Соколов. – М. : Форум, 2008. – 400 с.
- 18.Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський та ін.; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 416 с.
- 19.Соціологія: схеми, таблиці, діаграми, графіки: навч. посіб. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т лідерства та соц. наук ; авт.-уклад. Т. Г. Купрій. - К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 160 с.
- 20.Соціологія. Збірник кейсів: навч.-метод. посіб. / О.Є. Коваль, А.Н. Гірняк, Т.Л. Надвинична, В.С. Біскуп; за заг. ред. А.В. Фурмана. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2017. – 53 с.
- 21.Танчин І.З. Соціологія / І.З. Танчин. – К. : Знання, 2007. – 351 с.
- 22.Яремчук С.С. Соціологія: навч. посіб. / С. С. Яремчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 239 с.

Допоміжна

1. Історія вітчизняних соціологічних теорій і вчень: навч.-метод. посібник / Донецький держ. ун-т управління; уклад. В. В. Білецький. - 2. вид. – Донецьк: ДонДДУ : УКЦентр ; Донецьк : НТШ-Донецьк2007. - 136 с.
2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. М.. 1993.
3. Гофман А.Б. Семь лекций по истории социологии. – М.: Университет, 1999
4. Западноевропейская социология XIX - начала XX веков. Тексты. Под ред. В.И. Добренькова. М., 1997.
5. Капитонов Э.А. История и теория социологии. Социология XIX в. Учебное пособие для вузов. – М.: «Издательство ПРИОР», 2000.– 477 с.
6. Ручка А.О. Курс Історії теоретичної соціології / А.О. Ручка, В.В. Танчер. – К., 1995. – 224 с.
7. Соціологія: Короткий енциклопедичний словник / В.І. Волович, В.І. Тарасенко та ін., під заг. ред. В.І. Воловича. – К., 1998.
8. Западноевропейская социология XIX века. Тексты. Под ред. В.И. Добренькова. М., 1996.
9. 7. Соціологія: відповіді на питання екзаменац. білетів : навч. посіб. / Н.Й. Черниш та ін. ; за ред. д-ра соц. наук, проф. Н. Й. Черниш. - К.: Знання, 2012. - 446 с.